

WSTĘP

Już ponad dwa tysiące lat temu grecki filozof Arystoteles twierdził, że „człowiek jest istotą społeczną”, co oznacza, że nie może żyć poza społeczeństwem, w którym się rozwija i zaspokaja swoje potrzeby, przez co musi żyć wśród innych ludzi i z nimi współpracować.

Pierwszym miejscem, w którym człowiek doświadcza bliskości z drugą osobą jest rodzina.

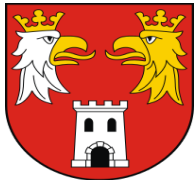
Dom rodzinny, spostrzegany jest jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce, które ma służyć prawidłowemu rozwojowi w sferze fizycznej, intelektualnej jak i psychicznej wszystkim członkom rodziny. Dom powinien być schronieniem przed całym złem zewnętrznego świata. Jednak dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem przemocy, terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, lęku i rozpacz.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym, które niszczy ludzi, niezależnie od ich pozycji społecznej czy ekonomicznej. Stanowi problem, którego nie wolno lekceważyć, gdyż wpływa destrukcyjnie nie tylko na człowieka będącego osobą doznającą przemocy ale również na całą rodzinę. W wielu środowiskach jest ona nadal traktowana jako temat wstydlivy i upokarzający. Wobec czego wiele osób doznających przemocy latami skrywa rozmiar doznawanej krzywdy. Przemoc może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w społeczeństwie. Przemoc narusza prawa i dobra osobiste jednostki. Osoba doznająca przemocy ma zaburzone poczucie bezpieczeństwa, często nie jest w stanie we właściwy sposób realizować się w życiu osobistym i społecznym. Zjawisko to wpływa także na zdrowie psychiczne, równowagę emocjonalną, jak również może być przyczyną wielu schorzeń somatycznych, a nawet zagrażać życiu. Nic nie usprawiedliwia przemocy, niezależnie jaką formę przybiera. Przemoc jest przestępstwem, dlatego należy informować osoby doznające przemocy w rodzinie o ich prawach i motywować, aby się nie bały i pozwoliły sobie pomóc.

Opracowanie powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie jest wykonaniem nałożonego na powiat obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program określa kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę osób doznających przemocy i edukację sprawców stosujących przemoc.

Zaplanowane w programie działania są kontynuacją szeregu czynności, które podjęto w ramach realizacji wcześniej uchwalonego „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony osób doznających przemocy w rodzinie na lata 2016 - 2022”.

1. Charakterystyka przemocy w rodzinie

1.1. Definicja przemocy

Istnieje wiele definicji przemocy w rodzinie. Można napotkać definicję stwierdzającą, iż „przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję.”(Badura-Madej W., Dobrzyńska-Masterhazy A., „Przemoc w rodzinie”, Kraków 2000).

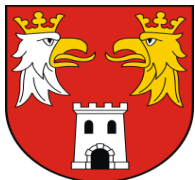
I. Pospiszył w swej książce „Przemoc w rodzinie” proponuje, aby przemocą nazwać „wszystkie nie przypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej lub psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich” (Pospiszył I. „Przemoc w rodzinie”, WSiP, Warszawa 1994).

W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 1249) przemoc w rodzinie określa się „jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Według roboczej definicji, przyjmowanej przez polskich specjalistów, przemoc domowa to działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne), powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy,
- siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, osoba doznająca przemocy jest słabsza a osoba stosująca przemoc silniejsza,
- narusza prawa i dobra osobiste – osoba stosująca przemoc wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itp.)

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

- powoduje cierpienie i ból – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

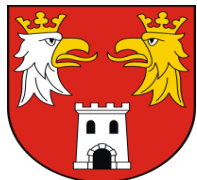
Celem stosowania przemocy jest aktywne wywieranie wpływu w niepożądany sposób na ofiarę, aby zmusić ją do postępowania zgodnie z wolą agresora.

W przemocy domowej najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny. Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej.

Perspektywa prawna pokazuje zapisy kodeksowe oraz obowiązki instytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości, które w różnych krajach, a także i w Polsce, precyzują zadania i wyzwania, które stoją przed współczesnymi społeczeństwami. Wiemy jednak, że przemoc rodzinna, a szczególnie przemoc wobec dzieci, z trudem się odnajduje w labiryntach pałacu sprawiedliwości. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i które powinny być karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat.

Perspektywa moralna odwołuje się do ludzkiego sumienia i do ludzkiej wrażliwości. Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, które jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania. Wiemy jednak, że sumienie podatne jest na złudzenia i nikt nie chce czuć się złoczyńcą w stosunku do swoich dzieci. W żadnej innej sprawie ludzie nie przejawiają takiej pomysłowości jak w dostarczaniu dobrych argumentów i racjonalnych uzasadnień dla złej praktyki wobec dzieci. Zawsze można znaleźć powód, dla którego dziecko zostanie ukarane, skrzyzczane, odsunięte czy nawet poniżone – dla jego własnego dobra. Dlatego perspektywa moralna słabo strzeże dzieci przed własnymi rodzicami.

Perspektywa psychologiczna spojrzenia na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność osoby doznającej przemocy, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu osobom doznającym przemocy w wyzwaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód jakie poczyniła w ich

życiu. Pokazuje cierpienie dzieci i złożoność interakcji w rodzinie, pokazuje, że tam jest nie tylko wiele tajemnic, ale takich problemów, z którymi trudno się uporać. Ta perspektywa pokazuje również to że oprócz interwencji powstrzymywania przemocy, trzeba także osobom skrzywdzonym dostarczyć pomocy psychologicznej, czasem psychoterapii, a czasem tylko zwyczajnego wsparcia dzięki, któremu rany będą się zblizniać.

Perspektywa społeczno-kulturowa pokazuje czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Z tej perspektywy możemy zobaczyć jak w pewnych okolicznościach świadomość faktów dotyczących np. krzywdzenia dzieci lub maltretowania kobiet uruchamia znaczące siły społeczne protestujące przeciw przemocy. Dzięki tej perspektywie mamy nadzieję, że nie tylko wymiar sprawiedliwości, ale ludzie tworzący rodzinne, sąsiedzkie, lokalne społeczności będą mogli użyć swojej mocy, żeby przemocy było mniej.

W przeciwdziałanie przemocy mogą angażować się znaczące siły społeczne i wywierać wpływ na stan spraw publicznych. Przykładem tego jest rozwój ruchu feministycznego w USA i w innych krajach, który z pomagania bitym kobietom uczynił potężne narzędzie walki także o inne prawa kobiet.

1.2. Rodzaje przemocy

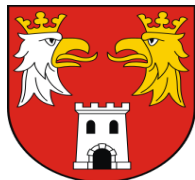
Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

1. **Przemoc fizyczna** – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, to: bicie, popychanie, kopanie, duszenie, bicie przedmiotami, policzkowanie.

2. **Przemoc psychiczna** – wszystkie działania zmierzające do poniżenia osoby doznającej przemocy, obrażenia, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości, szantaż, wyśmiewanie, szydzenie, lżenie, okazywanie braku szacunku, poddawanie stałej krytyce, kontrolowanie, ograniczanie kontaktu z bliskimi.

3. **Przemoc ekonomiczna** – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. Ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego.

4. **Przemoc seksualna** - zmuszanie osoby doznającej przemocy do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli, to: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi,

sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych.

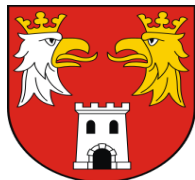
5. **Zaniedbanie** – rozumiane jako niezaspokajanie podstawowych potrzeb (psychicznych i fizycznych) najczęściej stosowana przez osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia, higieną i kształceniem.

6. **Stalking** - oznacza uporczywe i natrętne nękanie osoby, zazwyczaj przejawiające się w permanentnych próbach nawiązania kontaktu mimo wyraźnego sprzeciwu ze strony osoby kontaktowanej, bądź psychicznym dręczeniem osoby doznającej przemocy w inny, często wyrafinowany sposób (dokonywanie zamówień na jej adres, inicjowanie spotkań z osobami trzecimi lub uciekanie się do gróźb), w obliczu szeroko dostępnych mediów, takich jak telefonia komórkowa czy internet stalking może stanowić także wirtualne dręczenie osoby doznającej przemocy, poprzez natrętne telefony, obraźliwe sms, a także wysyłanie wiadomości e-mail z pogrozkami i innymi obraźliwymi treściami. Kodeks karny określa stalking jako uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej, wzbudzając u niej poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność.

7. **Cyberprzemoc** - przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Technologie te to głównie internet i telefony komórkowe. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Narzędziami stosowanymi w cyberprzemocy są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy sms i mms.

Uwzględniając emocjonalne aspekty zachowania sprawców przemocy można dokonać rozróżnienia **przemocy „gorącej” i „chłodnej”**.

U podstaw gorącej przemocy znajdujemy furie czyli dynamiczne i naładowane gniewem zjawisko pęknięcia tamy emocjonalnej, uruchamiające agresywne zachowanie. Furia jest wybuchem skumulowanych i niemożliwych do powstrzymania uczuć złości lub wściekłości. Jest to nie tylko groźne, ale również fascynujące i wstydlive doznanie. Niektórzy uważają, że doświadczanie furii uruchamiającej akt przemocy miewa charakter ekstatyczny i że sprawcy "upajają się" stanem

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

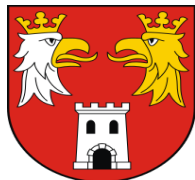
zmienionej świadomości, który temu towarzyszy. Furia najczęściej rozładowuje się w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Towarzyszy jej pragnienie wywołania cierpienia i spowodowania jakichś szkód.

Gorącą przemoc mogą powodować negatywne i intensywne przeżycia związane z frustracją, z zablokowaniem jakichś dążeń, z niespełnianiem pragnień i oczekiwań. Pojawia się agresywna reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i kieruje się przeciw członkowi rodziny. Istotnym czynnikiem bywa przekonanie sprawcy o niezdolności ofiary do obrony i poczucie własnej bezkarności. Słabość osoby doznającej przemocy wynika z przewagi fizycznej sprawcy lub okoliczności, w których sprawca uzyskuje władzę psychiczną. Towarzyszy mu wtedy poczucie, że "może sobie na wiele pozwolić".

Przemoc chłodna wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane. Polega na realizowaniu przez sprawcę specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze. Człowiek realizujący taki scenariusz przemocy, zmierzając do jakiegoś celu jest gotowy do wtargnięcia na wewnętrzne terytorium psychiczne swego dziecka lub współmałżonka. Znajduje dla tego usprawiedliwienie nawet wtedy, gdy jest świadomy cierpienia, które spowodował. Przemoc taka jest narzędziem oddziaływania zmierzającego nieraz do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki.

Jednym ze szczególnie ważnych źródeł przemocy jest skrywane i dotkliwe poczucie niemocy, impotencji fizycznej lub psychicznej, które sprawca stara się zagłuszyć, a czasem zanegować, poprzez akty przemocy. Czasem sprawcy w ogóle nie podejmują próby kontrolowania swego gniewu, a nawet z premedytacją go potęgują. Czasem próby kontroli są podejmowane, ale okazują się nieskuteczne na skutek zawężenia lub zniekształcenia świadomości w trakcie rozwijającej się reakcji emocjonalnej oraz braku umiejętności samokontroli. Istotną rolę może też odgrywać biologicznie zdeterminowana gwałtowność i intensywność reagowania emocjonalnego, które wymyka się spod kontroli. Czynniki biologiczne wpływające na dynamikę agresywnego zachowania nie usprawiedliwiają sprawców i nie zdejmują z nich odpowiedzialności za krzywdzenie innych.

W wielu przypadkach przemoc jest związana z nietrzeźwością sprawców, ale alkohol nie powinien być obarczony bezpośrednią i wyłączną odpowiedzialnością za przemoc. Niewątpliwie osłabia on racjonalną kontrolę nad zachowaniem i nasila gotowość do reagowania złością oraz przyczynia się do zwiększenia ilości niepowodzeń życiowych stanowiących źródła stresu i frustracji.

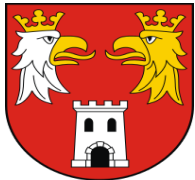
Sprawca gorącej przemocy przeżywa chwile poczucia winy i może angażować się w doraźne próby naprawiania szkód. Jednak przemoc domowa bardzo rzadko jest jednorazowym wydarzeniem i sprawcy wielokrotnie powtarzają akty przemocy. W wielu przypadkach wydaje się, że możemy rozpoznawać zjawisko trwałej utraty kontroli osobistej nad własnymi zachowaniami agresywnymi, które przypominają zachowania nałogowe. Nie oznacza to, że człowieka, który "nałogowo" dokonuje aktów przemocy, możemy uznać za osobę chorą i niewinną.

Sprawca chłodnej przemocy na ogół pozostaje nieświadomy szkodliwości swego zachowania, ponieważ znajduje uzasadnienie nawet dla okrucieństwa. Chłodna przemoc wobec dzieci przybiera często formę "surowych i konsekwentnych" metod wychowawczych lub "sprawiedliwego karania". Czasem krzywdzenie dzieci dokonuje się w trakcie prób kształtowania u nich pożądanых cech charakteru, a czasem jest tylko rezultatem mechanicznego powtarzania metod wychowawczych, których rodzice doświadczali w dzieciństwie gdy sami byli ofiarami przemocy wychowawczej. Zdumiewającym zjawiskiem są nierzadkie wyznania: "mój ojciec nie żałował pasa, ale jestem mu wdzięczny, bo wyrosłem na porządnego człowieka", dostarczające usprawiedliwienia dla okrucieństwa kochanego rodzica. Stosowanie chłodnej przemocy wspierają ideologie autorytarnego wychowania, według których dzieci i słabsi mają mniej praw, a dorośli i silniejsi mogą ich prawa naruszać gdy zmierzają do słuszných celów. Opór powinno się przełamywać odpowiednimi karami.

Sprawcy na ogół starają się znajdować poznawcze uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za dostrzegane szkody i obciążania odpowiedzialnością ofiary. Czasem usprawiedliwianie przemocy polega na uprzedmiotowieniu osoby doznającej przemocy lub negowaniu jej wartości jako istoty ludzkiej. Czasem jest to głębokie wpojenie jej przekonania, że cierpienie i poniżenie zadawane było dla jej dobra.

1.3. Fazy cyklu przemocy w rodzinie

Bywają chwile, gdy osoba doznająca przemocy jest na tyle zrozpaczona, że zaczyna się przygotowywać wewnętrznie do wyrwania z pułapki i odejścia. Sprawca przemocy zwykle wyczuwa tę gotowość i reaguje chwilową zmianą postępowania. Okazuje czułość, kupuje prezenty, staje się pobłażliwy, czasem przeprasza. W miejsce lęku i rozpacz u osoby doznającej przemocy pojawia się nadzieja, że wszystko się zmieni, więc rezygnuje z ucieczki i postanawia starać się o utrzymanie związku. Analiza związków, w których kobiety były maltretowane ujawnia, że w pierwszych latach rozwijania się przemocy występuje często specyficzny cykl przemocy składający się z trzech powtarzających się faz.

W fazie pierwszej narasta napięcie i agresywność sprawcy.

Początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe.

Każdy drobiazg wywołuje jego irytację, za byle co robi awanturę, zaczyna więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Osoba doznająca przemocy stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie. Często pojawiają się u niej różne dolegliwości fizyczne, bóle żołądka i głowy, bezsenność i utrata apetytu. Wpada w apatię lub ogarnia ją silny niepokój. Czasem nie mogąc wytrzymać tego oczekiwania sama prowokuje spięcie, aby wreszcie "mieć to za sobą".

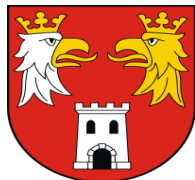
Następuje **druga faza gwałtownej przemocy/ ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając na krzywdę innych. Osoba doznająca przemocy doznaje zranień fizycznych i psychicznych, znajduje się w stanie szoku. Stara się uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Odczuwa przerażenie, złość, bezradność i wstyd, traci ochotę do życia.

W trzeciej fazie, nazywanej fazą miodowego miesiąca- to czas skrucy i okazywania miłości. Wszystko się zmienia. Sprawca wyładował już swą złość i zaczyna sobie zdawać sprawę z tego co zrobił, nagle staje się inną osobą. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie i usprawiedliwienie. Przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprosza i obiecuje, że to się już nie powtórzy. Zaczyna okazywać ciepło i miłość. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć, że sprawca się zmienił i że przemoc była jedynie wyjątkowym incydentem, który już nigdy się nie powtórzy. Czuje się znowu kochana, spełniają się jej marzenia o miłości i szczęśliwym związku.

Ale faza "miodowego miesiąca" przemija i wkrótce rozpoczyna się faza narastania napięcia. Wszystko zaczyna się od nowa. Jednak przemoc w następnym cyklu na ogół jest bardziej gwałtowna i dłuższa. Doświadczenia miodowej fazy demobilizują osobę doznającą przemocy i utrwala ją u sprawcy poczucie bezkarności oraz nadzieję, że następnym razem znowu sobie jakoś poradzi i uzyska przebaczenie. Następne fazy miodowe są już krótsze i mniej miodowe.

1.4. Osobiste strategie powstrzymywania przemocy

Osoby doznające przemocy domowej doświadczają lęku, cierpienia, bezsilności, przygnębienia i rozpacz. Ich ciało i psychika doznają ostrych urazów i podlegają długotrwałemu procesowi niszczącego stresu i zagrożenia. Bowker, na podstawie badania 1000 kobiet systematycznie bitych przez partnerów, zidentyfikowała siedem podstawowych strategii, którymi posługują się kobiety amerykańskie w celu powstrzymania męża od bicia. Obserwacje dotyczące bitych Polek wskazują, że są to strategie uniwersalne.

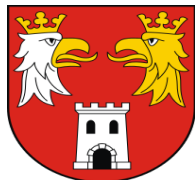
Bite kobiety często **próbują rozmawiać ze sprawcami** na temat tego co zrobili. Opowiadają im o swoim cierpieniu i krzywdzie oraz starają się wzbudzić w nich poczucie winy. Czasem te rozmowy są niekończącym się dialogiem oskarżania i usprawiedliwiania, a czasem krótkotrwałymi monologami. Zdarza się, że sprawcy zgłaszają gotowość do zaprzestania bicia jeżeli ofiara będzie posłuszna i będzie spełniać ich oczekiwania. Bywa i tak, że rozmowy prowadzą do ponownych ataków złości, więc kobieta uczy się milczeć.

Inna strategia to **uzyskiwanie od sprawcy przemocy obietnic poprawy** i powstrzymywania się od bicia. Odwoływanie się do miłości, do moralności, do tego "co pomyślą sobie sąsiedzi i dzieci" może skłonić sprawcę do przyrzeczenia. Czasem, szczególnie w pierwszym okresie nasilania się przemocy, sprawca spontanicznie obiecuje, że już nigdy więcej tak się nie zachowa.

Straszenie sprawców jest częstym sposobem postępowania osób doznających przemocy, które grożą powiadomieniem policji, opuszczeniem domu, rozwodem, skargą w zakładzie pracy itp. Jednak groźby te stosunkowo rzadko są spełniane i sprawcy zdają sobie z tego sprawę. Dlatego jedynym sposobem zwiększenia skuteczności tej strategii jest zrealizowanie przynajmniej części tych groźb. Sprawca musi uwierzyć, że jeżeli nie przestanie się nad nią znęcać, to kobieta będzie konsekwentna i zrealizuje to co zapowiedziała. Wydaje się, że lepiej nie straszyć, jeżeli brakuje determinacji do zrealizowania groźby.

Jeszcze inny sposób radzenia sobie to **ukrywanie się** przed sprawcą. Oznacza to wybieganie z domu, chowanie się w innym pokoju, zamykanie w łazience, w piwnicy lub w szafie. Stwarza to doraźną nadzieję uniknięcia pobicia, ale spora część kobiet opowiada, że tworzyło to pretekst do następnych aktów przemocy. Mężczyzna, który aktami przemocy utwierdza swą dominację i władzę, pragnie kontrolować nie tylko zachowanie, ale i miejsca, w których znajduje się ofiara. Ukrywanie jest skuteczne jeżeli faktycznie, a nie tylko chwilowo, oddziela osobę doznającą przemoc od sprawcy. Wyciągnięcie z prowizorycznego schronienia utwierdza sprawcę w poczuciu władzy i bezkarności.

Pasywna obrona przed sprawcą to strategia polegająca na próbach osłonięcia się dłońmi, ramionami, stopami, poduszką lub sprzętami domowymi. Stosowana odruchowo nie wpływa na ogół na powstrzymanie sprawcy. Pasywna obrona, w przypadku prawie wszystkich badanych kobiet nie pomagała, a często zwiększała agresywność sprawców. Dla mężczyzn o cechach sadystycznych kobiece płacz stanowi dodatkową stymulację agresywnego zachowania i skłania do kontynuowania przemocy.

Odmiennej strategią obronną jest **unikanie** zwykle agresywnego ataku. Osoby doznające przemocy starają się "schodzić z oczu" gdy przeczuwają, że zbliża się fala agresji. Opuszczają dom na chwilę przed powrotem sprawcy lub odmawiają dyskusji w przypadku zaczepek prowokujących sytuacje przemocy. Mogą również powstrzymać się od pewnych zachowań, aby uniknąć kolejnego bicia. Stają się powściągliwe w rozmawianiu i tańczeniu z innymi osobami na przyjęciach towarzyskich, nie sprzeciwiają się i nie krytykują sprawcy.

Ostatnią strategią jest **walka obronna**. Stosuje ją wiele bitych kobiet, które próbują oddawać razy, drapiać, kopią i gryzą lub odpychają. Czasem rzucają przedmiotami, policzkują lub uderzają tym, co mają pod ręką. Agresywne zachowanie osoby doznającej przemocy powstrzymywało sprawcę tylko wtedy, gdy nabierał przekonania o dużej desperacji żony i zdecydowaniu na wszystko. Zdarzało się to jednak bardzo rzadko i było związane z pojawieniem się u sprawcy swoistego respektu lub lęku o własne życie, gdy doprowadzona do ostateczności kobieta zapowiadała, że go otruje lub zabije gdy będzie spał. W większości przypadków walka obronna jest strategią niebezpieczną i powoduje nasilenie przemocy. Sprawca ma dodatkowe powody do karania za nieposłuszeństwo i "podnoszenie ręki" na niego.

Istnieją jeszcze tzw. strategie poniżające, które polegają na całkowitym podporządkowaniu się, a nawet na poniżaniu się przed sprawcą, którego zadowalają widoczne przejawy zniewolenia osoby doznającej przemocy. Aktywna i brutalna przemoc nie jest mu wtedy niezbędna do podtrzymywania poczucia mocy i władzy. Jednak za stosowanie tej strategii osoby doznające przemocy płacą najwyższą cenę - zniszczenia własnej podmiotowości i uzależnienia się od sprawcy. Warto pamiętać, że nie robią tego z własnego wyboru i że podlegają destrukcyjnemu wpływowi sił, przed którymi nie potrafią się obronić.

1.5. Skutki przemocy

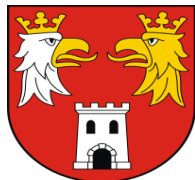
Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody dla zdrowia psychicznego i fizycznego, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w późniejszym życiu, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób doświadczających długotrwałej przemocy uwidaczniają się problemy somatyczne i emocjonalne.

Do najczęstszych objawów należą:

- obrażenia ciała,
- choroby somatyczne związane ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz

inne dolegliwości),

- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w stany depresyjne, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji,
- niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością,
- nieufność, poczucie zagrożenia,
- niska samoocena,
- kłopoty ze snem, koszmary nocne,
- kłopoty z koncentracją,
- zwiększone spożycie środków psychoaktywnych,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Osoby doświadczające przemocy niejednokrotnie zmieniają zdanie, bronią sprawcy. Zachowania te wynikają z wyuczonej bezradności, czy też stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących wyjściu z przemocy może mieć związek z przekonaniem o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami albo z niskiej samooceny.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

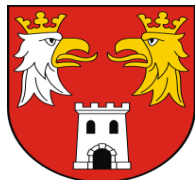
Dzieci są często bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Pomijając obrażenia cielesne, przemoc ze strony najbliższych powoduje u dziecka zaburzenie poczucia bezpieczeństwa i zaufania. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb nie pozostaje bez znaczenia dla dalszego rozwoju młodego człowieka, a także może być przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych.

Dzieci doświadczające przemocy seksualnej wykazują:

- wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia,
- myśli samobójcze,
- zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję,
- obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości i bezradności.

Przemoc psychiczna może prowadzić do:

- nieprzystosowania emocjonalnego i psychicznego objawiającego się poprzez niski poziom kompetencji społecznych oraz trudności w kontaktach z rówieśnikami,
- deficytów intelektualnych w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności,
- problemów afektywno – behawioralnych takich jak: agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm.

Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego:

- trudności w nauce, wagarowaniu,
- ucieczek z domu,
- udziału w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych,
- wysokim poziomie agresji, nadużywaniu alkoholu i narkotyków.

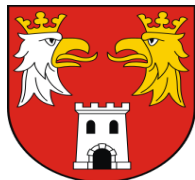
Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc domowa to również poważny problem społeczny. Zniszczony zostaje cały system rodzinny, odebrane poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju, zwłaszcza dzieciom. Istnieje duże ryzyko powielania przez najmłodszych zachowań przemocowych w dorosłym życiu. Brak właściwej reakcji na przemoc potęguje ją i utrwała, niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

2. Zadania samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa metodycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,
- zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Zgodnie z art. 6. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy:

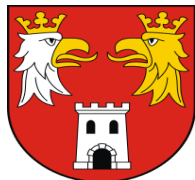
- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

3. Analiza przemocy w rodzinie w Powiecie Myszkowskim w latach 2019 – 2021.

Przestępstwa przeciwko rodzinie należą do najczęściej popełnianych, a równocześnie stosunkowo trudno wykrywalnych i rzadko ujawnianych. Osobami doznającymi przemocy w rodzinie pozostają w większości dzieci oraz kobiety, ze względu na przewagę męskiej siły fizycznej.

Z danych instytucji takich jak Komenda Powiatowa Policji, Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna oraz Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Myszkowskiego, wynika że problem przemocy nadal obecny jest w wielu rodzinach.

Niestety nie jest możliwe precyzyjne poznanie problemu, ponieważ instytucje, które zajmują się pomocą takim rodzinom posiadają własne odrębne zbiory danych. Dane te zbierane są głównie w celu sprawozdawczym, a więc mają charakter ilościowy i nie jest możliwe poddanie ich pogłębionej jakościowej analizie w celu lepszego zrozumienia mechanizmów i prawidłowości, które funkcjonują w takich rodzinach.

3.1 Działania Komendy Powiatowej Policji w Myszkowie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

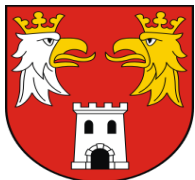
Z ankiety przekazanej przez Komendę Powiatową Policji w Myszkowie wynika, że w okresie 2019-2021 liczba interwencji domowych wyniosła 3 793, niestety nie można w pełni oszacować ile z tych interwencji dotyczyło przemocy w rodzinie.

Jak wynika z uzyskanych danych najwięcej interwencji odnotowano w 2020r. (762) na terenie Gminy Myszków, najmniej w 2021r. (78) na terenie Gminy Niegowa.

Ponadto analizując dane uzyskane z KPP Myszków można zauważyć, że na terenie Powiatu Myszkowskiego o wiele częściej to mężczyźni są sprawcami przemocy w rodzinie, stanowią 95,22% wszystkich odnotowanych sprawców, natomiast kobiety stanowią 4,84 %.

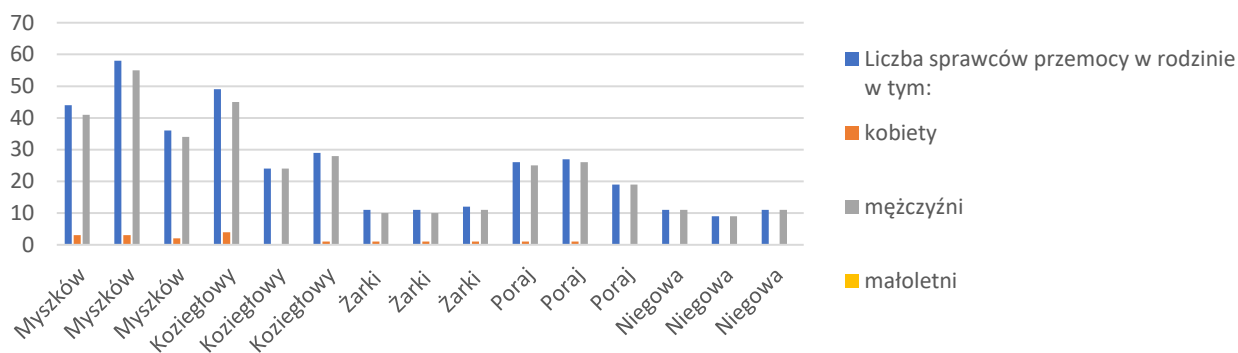
W latach 2019-2021 nie odnotowano by małoletni był sprawcą przemocy.

Na poniższym wykresie widoczne jest jak wyraźna jest ta tendencja.

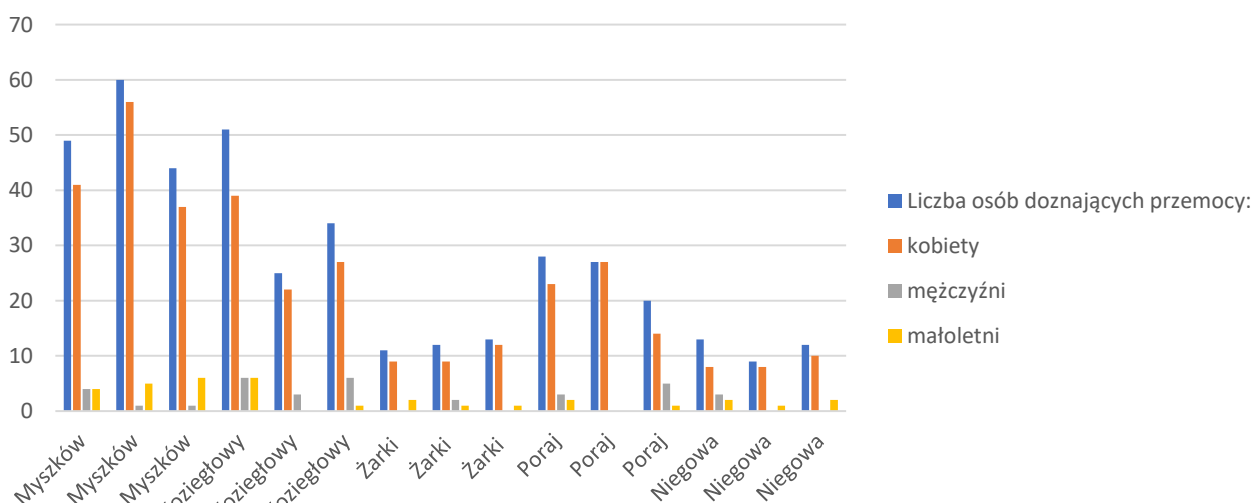

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Płeć sprawcy w rodzinie kolejno w latach 2019 - 2021 według
danych KPP w Myszkowie

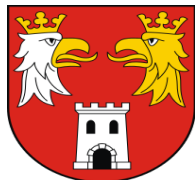

Płeć ofiar przemocy w rodzinie kolejno w latach 2019 - 2021
według danych KPP w Myszkowie

Natomiast w przypadku płci ofiary można zauważyć iż większy % stanowią kobiety, to one w głównej mierze są osobami doznającymi przemocy w rodzinie (mężczyźni stanowią 8,3%, kobiety 83,82%, małoletni 8,3%).

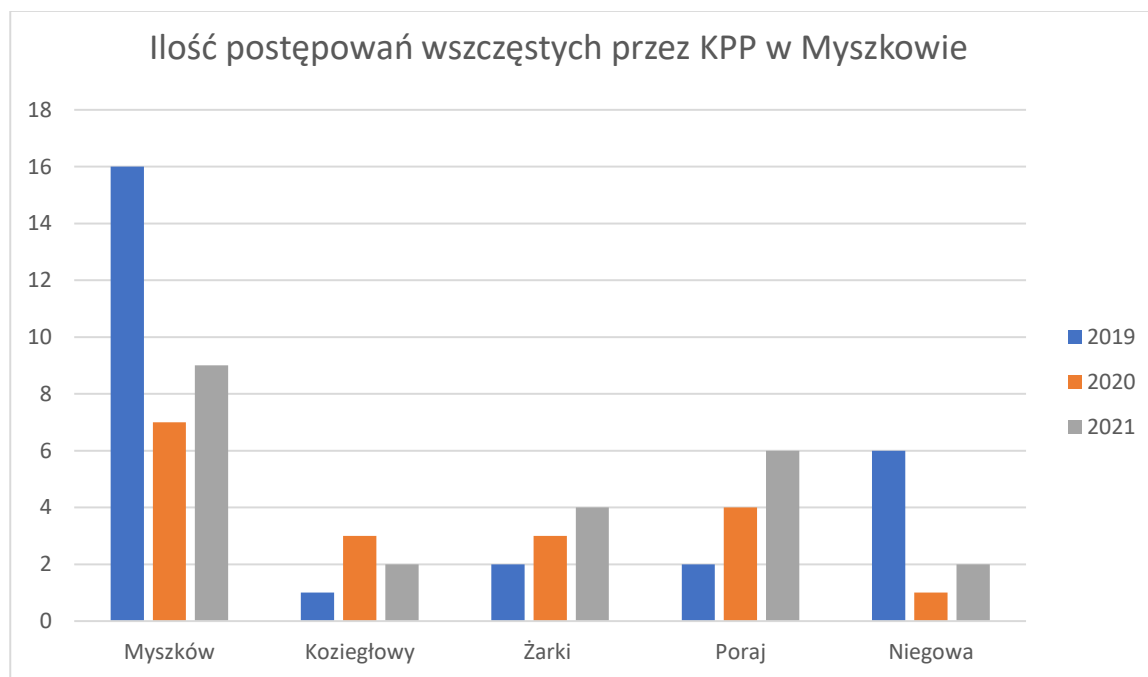
Analizując otrzymane informacje należy pamiętać, że przedstawione dane nie muszą zawierać rzeczywistych liczb przemocy w rodzinie z uwagi, iż w dalszym ciągu przemoc wobec kobiet i dzieci często jest ukrywana – kobiety obawiają się zgłaszania przypadków przemocy z powodu lęku przed karą, brakiem środków finansowych, zależności emocjonalnej i troski o dzieci.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Wynikiem takiej sytuacji, jest ciągle niedoszacowanie i bezkarność zjawiska przemocy domowej, a dane statystyczne mogą być znacznie zaniżone.

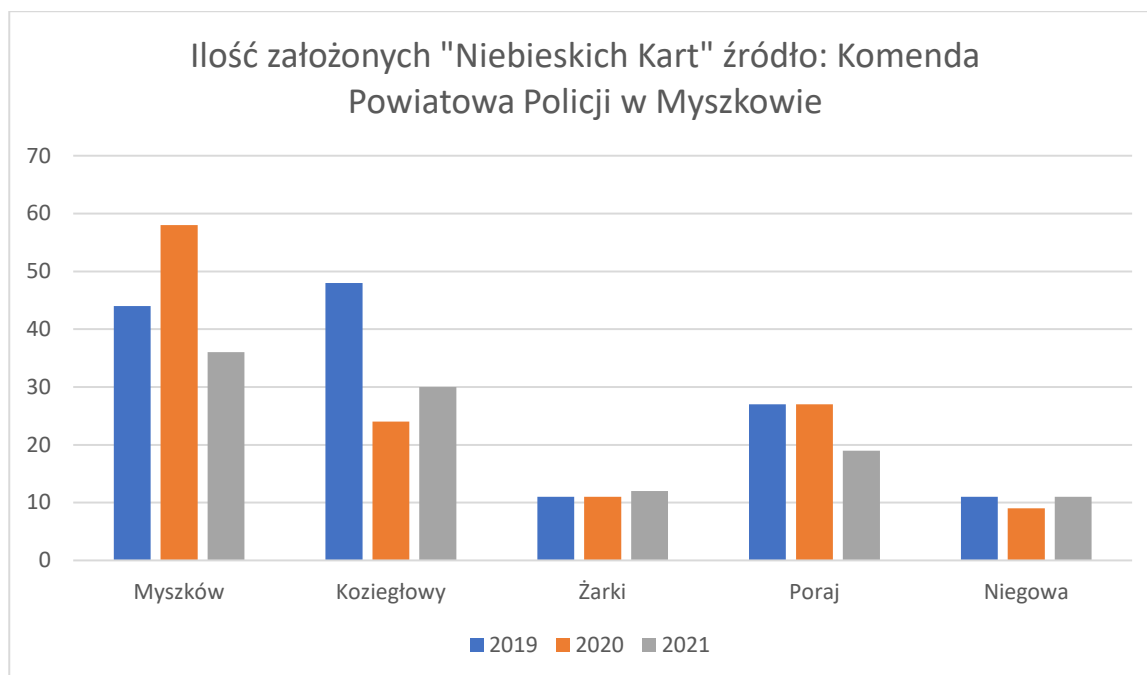
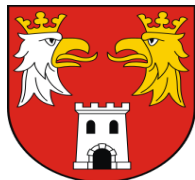
Według informacji uzyskanych od KPP w Myszkowie w latach 2019 -2021 w Gminie Myszków odnotowano największą liczbę wszczętych postępowań dotyczących przemocy w rodzinie, na drugim miejscu jest w gmina Poraj, najmniej wszcząć odnotowano w gminie Koziegłowy.

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Myszkowie

Przemoc partnerska i rodzinna pozbawia ofiary poczucia wartości i godności. Obserwuje się przenoszenie na teren rodziny frustrujących relacji społecznych, zawodowych i innych; przemieszczona agresja – przemoc wobec partnera i rodziny – podnosi poczucie wartości sprawcy, daje złudzenie kontrolowania swego życia i otoczenia. Pragnienie kontrolowania, dominowania i władania wobec innych osób – bliskich czy z szerszego środowiska jednostki nie wpływa z jej siły, ale z jej „słabości”. Pragnienia odbudowy mocy mogą być zatem ważnym motywem wielu agresywnych aktów przemocy.

Poniższy wykres prezentuje ilość „Niebieskich Kart” założonych w latach 2019-2021 z danych uzyskanych z KPP Myszków.

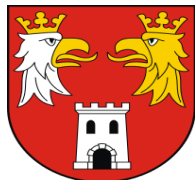

Zdecydowanie najwięcej przypadków zaobserwowanych zostało w gminie Myszków, ale nie bez znaczenia pozostaje, to że jest to gmina o największej liczbie zaludnienia w powiecie.

Przestępstwa przeciwko rodzinie występują statystycznie najczęściej w dużych aglomeracjach miejskich. Tendencja taka jest widoczna również w Powiecie Myszkowskim, największym miastem jest Myszków i można zaobserwować tu największą liczbę przypadków występowania przemocy w rodzinie.

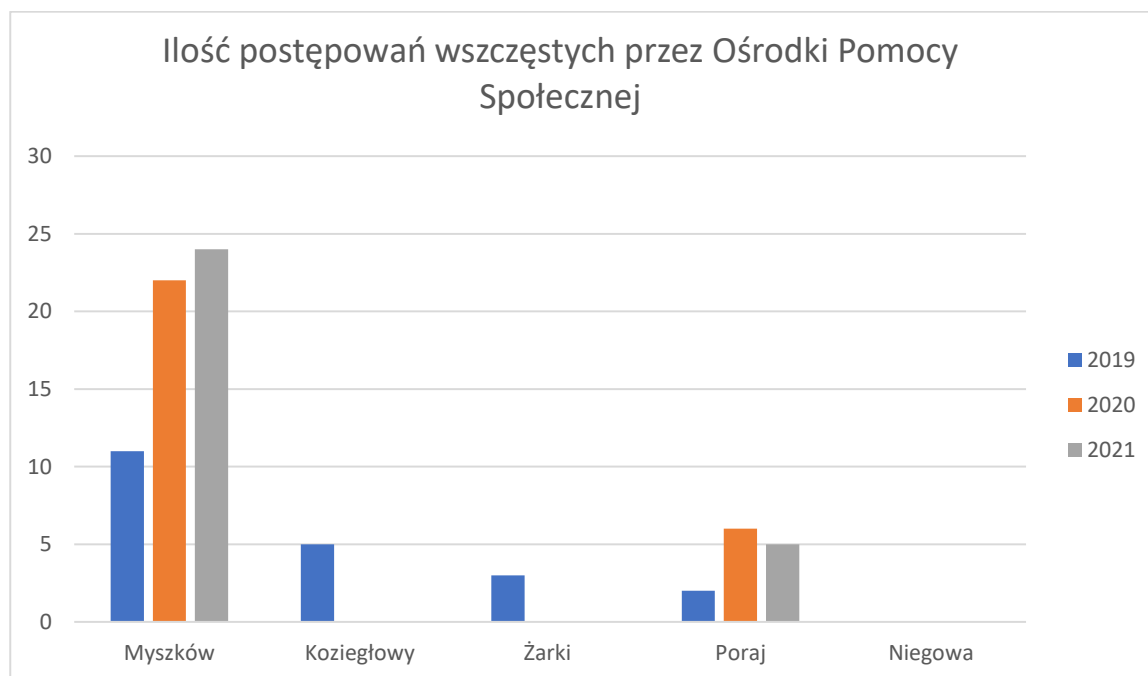
3.2. Działania Ośrodków Pomocy Społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Znęcanie się jest to proces długotrwałego, wielorazowego dochodzenia do aktów przemocy ze strony jednego z uczestników danej relacji. Często dzieje się tak, że pragnienie kontrolowania, dominowanie i władania wobec innych osób – bliskich czy z szerszego środowiska jednostki – nie wypływa z jej siły, tylko z jej słabości. Często pragnienie odbudowy „mocy” (przy braku siły autentycznej, próbuje poprzez kontrolowanie życia innych zyskać siłę wtórną) może być ważnym motywem wielu agresywnych aktów przemocy. Znęcanie się, rozumiane jako wielokrotne stosowanie aktów przemocy wobec swoich najbliższych, pozbawia ofiary poczucia wartości i godności. Obserwuje się przenoszenie na teren rodziny frustrujących relacji społecznych, zawodowych i innych; przemieszczona agresja – przemoc wobec partnerki/partnera i rodziny – podnosi poczucie wartości sprawcy, daje złudzenie kontrolowania swego otoczenia i rodziny.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Dlatego też, do ochrony osób doznających przemocy zobligowane są również Ośrodki Pomocy Społecznej.

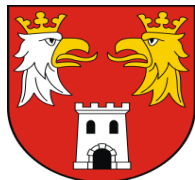
Tab. Ilość postępowań wszczętych przez Ośrodki Pomocy Społecznej

	2019	2020	2021
MOPS Myszków	11	22	24
GMOPS Koziegłowy	5	0	0
MGOPS Żarki	3	0	0
GOPS Poraj	2	6	5
GOPS Niegowa	0	0	0

Według danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Myszkowskiego.

Powyższy wykres oraz tabelka wskazuje na to, że na terenie całego Powiatu Myszkowskiego występuje problem znęcania się nad rodziną w formie psychicznej lub fizycznej. Tylko w przypadku jednej gminy (gmina Niegowa) nie zostały wszczęte przez Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2019-2021 postępowania z powodu znęcania się nad rodziną, podczas gdy w gminie Myszków odnotowano wzrost liczby przypadków znęcania się na przestrzeni lat 2019-2021.

Z powyższego wykresu można również zauważyć, że w gminie Żarki i Koziegłowy ilość postępowań spadła znacznie w porównaniu do roku 2019.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Uzyskane dane z całą pewnością należy poddać pogłębionej analizie oraz warto je również uzupełnić o dane przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Myszkowie.

Należy pamiętać iż swoje odzwierciedlenie w badaniach z pewnością od 2020 r., odniosła pandemia spowodowana pojawieniem się nowego wirusa SARS COVID 19.

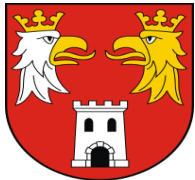
Ponieważ nagle stanęliśmy w obliczu zagrożenia, wobec którego jesteśmy w zasadzie bezbronni – wciąż brak skutecznych leków i szczepionki, a nakładane restrykcje – izolacje i kwarantanny zamknęły osoby doznające przemocy ze sprawcami przemocy.

Z uzyskanych informacji od Ośrodków Pomocy Rodzinie funkcjonujących na terenie Powiatu Myszkowskiego wynika, iż są organizowane kampanie skierowane naprzemiennie do osób dorosłych jak i dzieci i młodzieży – materiały o treściach informacyjno - dydaktycznych w formie ulotek, plakatów i broszur, rozprowadzane w miejscach pożytku publicznego oraz w Szkołach Podstawowych.

W ramach działań podejmowanych w momencie założenia „Niebieskiej Karty” na grupie roboczej budowany jest indywidualny plan pomocy dla rodziny, który jest modyfikowany według aktualnych możliwości, potrzeb i zaangażowania poszczególnych osób.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w których toczy się procedura „Niebieskiej Karty” podejmowane są następujące działania:

- wizyty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania rodziny mające na celu monitorowanie relacji w rodzinie oraz kontakt telefoniczny,
- wizyty dzielnicowego – mające na celu monitorowanie stanu bezpieczeństwa rodziny
- rozmowy informacyjno – dydaktyczne na temat miejsc w środowisku lokalnym gdzie można uzyskać bezpłatną specjalistyczną pomoc psychologiczną, prawną oraz w formie poradnictwa – medycznego, zawodowego i rodzinnego,
- przekazywanie informacji o warunkach korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej,
- udzielanie pomocy kiedy zachodzi taka potrzeba w formie zasiłków celowych, okresowych, dożywiania dzieci w szkołach lub gorącego posiłku w jadalni „Smak”,
- udzielanie informacji rodzicom/ opiekunom o możliwości uzyskania pomocy psychologicznej – pedagogicznej, w poradniach specjalistycznych,
- kierowanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie do placówek dla ofiar przemocy w rodzinie – w szczególności do specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- powiadamianie Sądu Rejonowego o toczącej się procedurze NK w rodzinach, gdzie wychowują się dzieci – z prośbą o wgląd w sytuację opiekuńczo wychowawczą dziecka,
- przekazywanie informacji o możliwościach przeprowadzenia badania lekarskiego, gdzie można

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

uzyskać bezpłatne zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała w związku z użyciem przemocy w rodzinie,

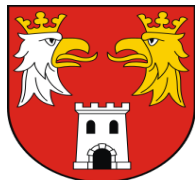
- w sytuacjach gdzie w rodzinie występuje problem alkoholowy składamy wnioski do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przekazywane są informacje o wszystkich placówkach w środowisku lokalnym gdzie można podjąć leczenie i terapię,
- przeprowadzanie rozmowy korekcyjno – edukacyjne na temat przemocy, znęcanie się nad rodziną oraz przedstawianie aspekty prawne dotyczące tych zachowań,
- informowanie o możliwościach przystąpienia do udziału w programie korekcyjno -edukacyjnym dla sprawców przemocy,
- w sytuacji kiedy zachodzi podejrzenie, że doszło do popełnienia przestępstwa informowanie Prokuratury Rejonowej z prośbą o wszczęcie postępowania karnego.

Analizując otrzymane dane można zauważyć, iż ilość przypadków znęcania się nad rodziną utrzymuje różne tendencje na terenach gmin. W 2021 roku tylko gmina Koziegłowy wykazała tendencję spadkową, pozostałe gminy wykazują wzrost postępowań w stosunku do roku 2020.

Struktura systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest oparta o funkcjonujące w każdej gminie Zespoły Interdyscyplinarne. Są to powołane na mocy art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie struktury organizacyjne. Przedstawiciele tych jednostek realizują i podejmują czynności związane z procedurą „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

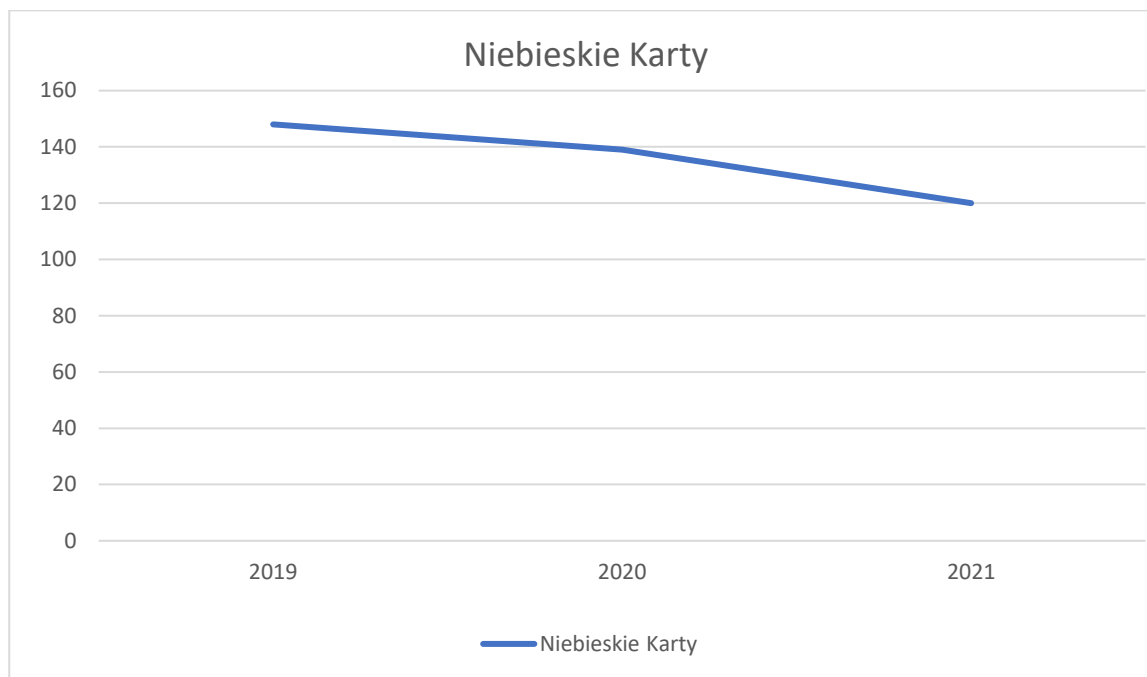
Należy zwrócić uwagę, że mimo iż dokumentacja związana ze sporządzeniem „Niebieskiej Karty” może być sporządzana przez różne służby ponieważ założenia i cele tej procedury są wspólne, występujące różnice wynikają z tego, że każda z instytucji ma określone kompetencje i możliwości, a co za tym idzie zbiera dane dostosowane do specyfiki pomocy jakiej może udzielić. Po zebraniu informacji, ustalany jest plan działania a kolejnym krokiem jest włączenie do procesu pomagania przedstawicieli innych służb.

Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” na terenie Powiatu Myszkowskiego, wyniosła kolejno: w 2019r. - 148, w 2020r. -139, w 2021r. – 120.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

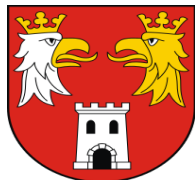
Liczba „Niebieskich Kart” założona w latach 2019 -2021 na terenie Powiatu Myszkowskiego.

Dane te wskazują na to, że obecna sytuacja spowodowana wirusem SARS COVID 19 mogła spowodować zamknięcie sprawcy i osoby doznającej przemocy w domu, co przyczyniło się do ukrywania tego zjawiska. Ograniczone możliwości wejść pracowników utrudniały monitorowanie sytuacji. Zgłaszane interwencje i zdarzenia mogące być zjawiskiem stosowania przemocy w rodzinie w roku 2020 zmalały w stosunku do roku 2019, na co wskazuje liczba „Niebieskich Kart” zakładanych przez instytucje za to odpowiedzialne (poniżej tabelka). Może to oznaczać zarówno spadek zjawiska występowania przemocy na terenie powiatu, ale może jednocześnie oznaczać zablokowanie możliwych działań odpowiednim służbom i ukrywanie tego zjawiska przez osoby doznające przemocy. Niestety brak jest danych, które pozwoliłyby rozstrzygnąć, które z rozwiązań jest prawdziwe. Istotne jednak jest to, że w momencie wszczęcia procedury, rodzina zostaje objęta opieką i odpowiednim nadzorem.

Ilość „Niebieskich Kart” założonych w latach 2019-2020.

		2019	2020	2021
KPP	w	141	129	108
Myszkowie				
MOPS	w	5	9	10
Myszkowie				

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

MGOPS Koziegłowach	w	1	0	1
MGOPS Żarkach	w	0	0	0
GOPS w Poraju		0	1	0
GOPS Niegowie	w	1	0	1

Źródło: KPP w Myszkowie, Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Myszkowskiego.

3.3 Działania Powiatowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

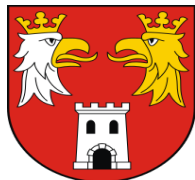
Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, wartości, poglądy, style życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci.

Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować swoich zadań. Role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Często bezpośrednimi ofiarami lub świadkami przemocy domowej stają się dzieci, a to obok obrażeń cielesnych powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, a to bezpośrednio wpływa na jego dalszy rozwój.

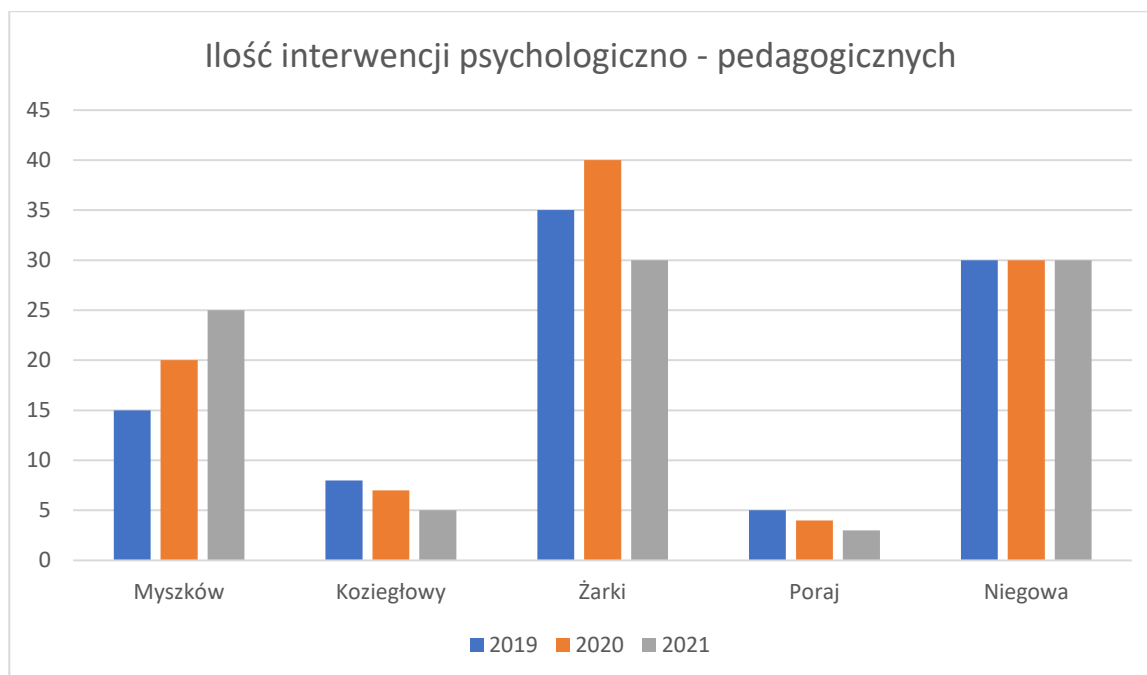
Należy również pamiętać, że dziecko, które jest świadkiem przemocy w rodzinie, staje się dzieckiem krzywdzonym, prezentuje takie same objawy jak dziecko – bezpośrednia ofiara przemocy. Dzieci krzywdzone przez oboje rodziców doznają podwójnej przemocy, która może przyjmować różnorodną formę.

Poniżej prezentujemy informacje uzyskane z ankiety przekazanej przez Powiatową Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Myszkowie. Niepokojąca jest wysoka liczba interwencji podejmowanych przez w/w Poradnię. Liczba przypadków odnotowanych w latach 2019-2021, w Gminie Żarki w roku 2021 wyniosła aż 35. W pozostałych gminach liczba interwencji waha się od 8 do nawet 30. Najmniej odnotowano w gminie Poraj.

Ogólnie w roku 2019 na terenie całego powiatu podjęto 73 interwencje, w 2020r. – 62, a w 2021r.- 92 interwencje.

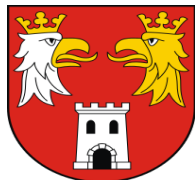
Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Myszkowie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oprócz podejmowanych interwencji prowadzi następujące działania:

- interwencje kryzysowe w sytuacji przemocy
- terapia indywidualna dla kobiet doświadczających przemocy domowej,
- terapia indywidualna dla dzieci i młodzieży doświadczających przemocy domowej,
- zajęcia profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy realizowane w szkołach,
- konsultacje i porady w tym zakresie,
- udział pracownika poradni w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Niegowa,
- dzieci z rodzin, w których zgłoszono przemoc domową zostały objęte szczególną opieką pedagoga szkolnego i wychowawców, zostały również skierowane na terapię indywidualną do psychologa,
- w rygorze sanitarnym spowodowana pandemią Covid – 19 zorganizowano zajęcia w Świetlicy Socjoterapeutycznej dla dzieci z rodzin doznających przemocy,
- udostępniono liczne strony internetowe oraz numery infolinie pomagającym podczas pandemii.

Prezentowane powyżej dane wskazują przede wszystkim na konieczność podjęcia działań w zakresie profilaktyki oraz pomocy osobom dotkniętym przemocą. Niezbędne jest prowadzenia działań edukacyjnych zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy. Szczególną uwagę należy zwrócić na promowanie, profilaktyki przemocy oraz na popularyzację teorii wyjaśniających zjawisko przemocy nie tylko jako zjawisko etyczne

i prawne ale także jako skomplikowane procesy intrapsychiczne zachodzące w osobowości osób uwikłanych w przemoc i osób zajmujących się ograniczaniem tego zjawiska. Konieczne jest również zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom uwikłanym w przemoc a w szczególności utworzenie punktów i placówek zajmujących się nie tylko poradnictwem i edukacją ale także psychoterapią, terapią rodzin, terapią uzależnień.

3.4 Działania podejmowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie również podejmuje działania mające na celu pomoc oraz wsparcie osobom doznającym przemocy w rodzinie. Do zadań Centrum należy udzielanie wsparcia psychologicznego dla osób doznających przemocy jak również prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach tych działań możemy zaliczyć m. in. Prowadzenie Poradni Rodzinnej, Punktu Interwencji Kryzysowej, udział w projektach w tym Projekcie „ Nowy Start” prowadzony w latach 2018 -2020.

Poradnia Rodzinna prowadzi różne formy pomocy:

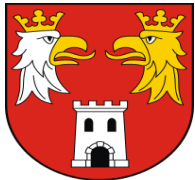
- terapie indywidualna,
- interwencja kryzysowa,
- trening kompetencji wychowawczych,
- terapia dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- porady, konsultacje,
- działalność informacyjna.

Wśród przeprowadzonych terapii i interwencji można rozróżnić następujące rodzaje:

- terapia dla kobiet – ofiar przemocy domowej,
- terapia dla osób z zaburzeniami emocjonalnymi,
- terapia indywidualna dla osób z zaburzeniami zachowania,
- trening kompetencji wychowawczych,
- poradnictwo dla rodzin zastępczych.

Celem pracy terapeutycznej jest przede wszystkim:

- przeciwdziałanie w zakresie marginalizacji życia,
- wsparcie osób doznających przemocy,
- aktywizacja oraz edukacja klientów, aby mogli skutecznie chronić się przed przemocą,

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

- pomoc w budowaniu konstruktywnych planów własnej drogi życiowej,
- inicjowanie procesów zmian, ułatwianie nowego spojrzenia na sytuację kryzysu,
- zmniejszenie poczucia osamotnienia i niezrozumienia,
- zwiększenie praw osobistych.

W roku 2019r. z pomocy Poradni Rodzinnej skorzystało 39 osób, w tym 6 rodzin zastępczych, 6 wychowanków z rodzin zastępczych oraz 1 usamodzielniany Wychowanek.

W roku 2020 do Poradni zgłosiły się 32 osoby, w tym 3 rodziny zastępcze. Natomiast w roku 2021 z pomocy Poradni Rodzinnej skorzystało 30 rodzin zastępczych oraz 26 dzieci przebywających w pieczy, 1 usamodzielniana wychowanka oraz udzielono pomocy w formie terapii rodzinnej dla 5 rodzin.

Prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej, w którym realizowany jest program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową to kolejne działania prowadzone przez tut. Centrum.

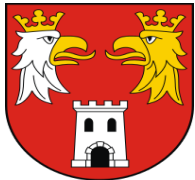
Program jest realizowany w formie sesji indywidualnych oraz spotkań grupowych. Z każdym uczestnikiem programu podpisany jest kontrakt socjalny określający zasady uczestnictwa w programie.

W trakcie spotkań grupowych poruszane są m. i n. następujące kwestie;

- identyfikacja wyrazistych emocjonalnie zdarzeń
- jak poradzić sobie ze stresem i emocjami w czasie pandemii
- prezentacja szczegółowych wytycznych przeciwepidemicznych w kontekście zagrożenia chorobą COVID – 19
- jak radzić sobie ze złością – konstruktywne sposoby rozładowania złości, ćwiczenia i techniki,
- mechanizm powstawania depresji i objawy,
- konsekwencje nieleczonej depresji, leczenie,
- szukanie motywacji do zmian
- zapoznanie się z warunkami jakie musi spełnić uczestnik, aby ukończyć program,
- zapoznanie z procedurą „Niebieskiej Katy”

W roku 2019 – 23 osoby uczęszczały na program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w tym

- 9 osób przerwało udział,
- 1 osoba zakończyła udział w programie,
- 13 osób zadeklarowało udział w programie w roku 2020.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

W 2020 r. udział w programie wzięło 19 osób w tym:

- 5 osób przerwało udział,
- 2 osoby zakończyło udział w programie,
- 12 osób zadeklarowało chęć udziału w programie w roku 2021.

Natomiast w roku 2021 udział w projekcie wzięły 23 osoby w tym:

- 3 osoby zakończyły udział w projekcie,
- 6 osób przerwało udział,
- 14 osób zadeklarowało chęć udziału w programie w roku 2022.

W ramach działań podejmowanych w Punkcie Interwencji Kryzysowej udzielono wsparcia w formie terapii dla osób doznających przemocy w rodzinie dla 17 osób.

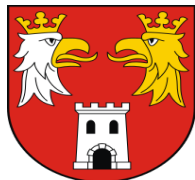
Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie w latach 2018 – 2020 realizowało projekt „Nowy start” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działanie 9.1 Aktywna integracja, Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem projektu był wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, szczególnie wychowanków z pieczy zastępczej, osób doznających przemocy domowej oraz osób niepełnosprawnych.

Prowadzone były kompleksowe działania ukierunkowane na zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez wsparcie psychologiczne oraz doradztwo zawodowe jak również podnoszenie kwalifikacji oraz umiejętności interpersonalnych.

Zakres wsparcia merytorycznego dla uczestników Projektu dla osób doznających przemocy w rodzinie obejmowały:

1. poradnictwo prawne,
2. terapia psychologiczna,
3. seminarium wyjazdowe,
4. zajęcia z autoprezentacji z poprawą własnego wizerunku,
5. kursy zawodowe (2 osoby).

4. Cele, kierunki i wskaźniki działań

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, niezbędne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzonym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza ilości dostępnych form pomocy oraz specjalistów.

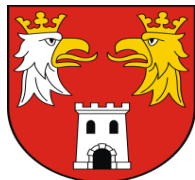
Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Powiatu Myszkowskiego. Ważne jest podejmowanie całłościowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukację osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

Cele szczegółowe:

- ochrona osób doznających przemocy w rodzinie,
- działania profilaktyczne na rzecz osób zagrożonych przemocą lub doświadczających przemocy,
- oddziaływania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- działania edukacyjne na rzecz społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- zwiększenie poziomu kompetencji instytucji i przedmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadomych usług,
- wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci,
- zwiększenie wiedzy z zakresu przemocy w rodzinie oraz podniesienie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

- prowadzenie poradnictwa o możliwościach i formach wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie oraz jednostkach udzielających pomocy,
- upowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie na stronach internetowych,
- szkolenie kadry zajmującej się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- zapewnienie pomocy psychologicznej, superwizji osobom zawodowo zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

doznających przemocy w rodzinie i ich rodzin,

- izolacja sprawców przemocy w rodzinie od osób pokrzywdzonych na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- zapewnienie schronienia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom krzywdzonym w wyniku przemocy w rodzinie,
- prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia i zajęć socjoterapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- wsparcie rodzin zagrożonych występowaniem przemocy przez modyfikację dotychczasowych postaw rodzicielskich, podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych,
- współpraca z prokuraturą, sądem, policją i placówkami ochrony zdrowia z terenu powiatu w celu zwiększenia dostępu do specjalistycznego wsparcia dla osób doznających przemocy,
- dążenie do utworzenia Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

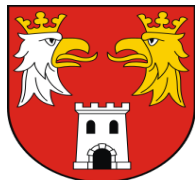
Wskaźniki:

- liczba i rodzaj przeprowadzonego poradnictwa specjalistycznego,
- liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych i konferencji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- liczba odizolowanych sprawców przemocy w rodzinie,
- ilość dzieci objętych pieczą zastępczą z powodu występowania przemocy w rodzinie.
- liczba osób stosujących przemoc uczestniczących w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- sprawozdania i raporty z realizacji programów.

5. Realizatorzy programu

Realizatorami działań zdefiniowanych w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2023 – 2028 są:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu,
- Zespoły Interdyscyplinarne,
- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Myszkowie,

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023 - 2028

- Sąd Rejonowy w Myszkowie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Myszkowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Myszkowie,
- Prokuratura Rejonowa w Myszkowie,
- organizacje pozarządowe,
- inne podmioty działające na rzecz osób doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

6. Źródła finansowania

Środki finansowe na działania zaplanowane w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2023 – 2028 będą pochodzić z:

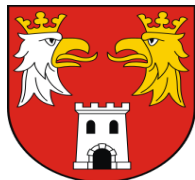
- budżetu Powiatu Myszkowskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu),
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych,
- funduszy europejskich,
- funduszy organizacji pozarządowych,
- innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania założone w programie będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach.

7. Monitoring

Monitoring programu będzie prowadzony przede wszystkim przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie, które na bieżąco będzie oceniało realizację programu oraz proponowało zmiany i aktualizację założeń, celów i skutecznych działań.

W ramach rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będą opisane podjęte działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów będzie dokonana po zakończeniu okresu obowiązywania dokumentu.

Zakończenie

Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie.

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać i bić innych, każdy ma prawo do godnego traktowania, przestrzegania jego praw. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnej pomocy.

Od kilku lat rzeczywistość w zakresie przemocy w rodzinie zmienia się. Wprowadzane są nowe narzędzia prawne i procedury zmierzające do skuteczniejszej ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Dzięki kampaniom społecznym zwiększa się świadomość społeczna, podnosi się profesjonalizm służb odpowiedzialnych za walkę z tym zjawiskiem. Bez powiadomienia właściwych organów oraz współpracy z nimi, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest znacznie utrudnione.

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony osób doznających przemocy w rodzinie będzie przydatny pod warunkiem, że realizacja niniejszego planu będzie stanowiła priorytetowy plan działania wszystkich instytucji i organizacji zobligowanych do podejmowania działań prewencyjnych i zwalczających przemoc w rodzinie.

Wielopoziomowe działania podejmowane przez wszystkie zaangażowane podmioty powinny wpłynąć na usprawnienie systemu pomocy, ograniczenie tego zjawiska i towarzyszących mu innych zachowań patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin.

Wobec czego oczekuje się, iż powyższy Program przyczyni się do udoskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy, zmniejszenia zjawiska przemocy i współistniejących z nim innych zjawisk patogennych oraz polepszania kondycji rodzin.